

ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ VĚDECKÉ ARCHIVNÍ RADY

14. prosince 2022 v 10.00 hod. v zasedací místnosti odboru archivní správy a spisové služby MV

Přítomni: Mgr. Petr Vokáč (předseda VAR, náměstek MV), PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (1. místopředseda VAR), doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc. (místopředseda VAR), PhDr. Libuše Benešová (KPR), Mgr. Petr Cajthaml (Archiv UK), Doc. Dr. Ing. Michal Ďurovič (VŠCHT), Mgr. Karel Halla (předseda ČAS), PhDr. Bohdan Kaňák, Ph.D. (SOkA Olomouc), PhDr. Zdeněk Martínek, CSc. (SOkA Pelhřimov), Mgr. Vladimír Opěla (NFA), PhDr. Marie Plevová, Ph.D. (Diecézní archiv), Mgr. Radek Pokorný (SOA HK), PaedDr. Mgr. Petr Rak Ph.D. (SOkA Chomutov), doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc. (JU v Českých Budějovicích), Mgr. Michal Severa (OASSS), Mgr. Karolína Šimůnková (NA), Mgr. Pavel Šimůnek (OASSS), PhDr. Vojtěch Vaněk, Ph.D. (SOkA Kutná Hora), Mgr. Irena Wintrová (Archiv ČT). Dle prezenční listiny.

Zasedání Vědecké archivní rady zahájil předseda, náměstek MV P. Vokáč, který uvedl, že by bylo dobré, aby pod VAR vznikly pracovní skupiny, které by se v příštím roce měly věnovat přípravě nového archivního zákona, jehož potřebu zaznamenal i v terénu, v rámci návštěv některých archivů. Je důležité se rozhodnout, co je potřeba upravit, co doplnit a jak hodně měnit stávající zákon.

1. NOVÝ JEDNACÍ ŘÁD A STATUT VĚDECKÉ ARCHIVNÍ RADY (P. VOKÁČ A D. DOLEŽAL)

D. Doležal uvedl, že je třeba novelizovat a upravit dokumenty VAR tak, aby rada byla akceschopná, nalézala řešení problémů a byla schopná jednat. Proto byl vypracován návrh nového statutu a jednacího řádu (*Příloha č. 1*). Členství ve VAR má být časově ohraničené, aby nedocházelo k situacím, že jsou nadále členy osobnosti, které z archivnictví již odešly. Snahou bude jmenovat přední experty z oboru. Nominace vzejdou z oblastí archivů, Ministerstva vnitra, z vysokých škol, kde je akreditován obor archivnictví (pomocné vědy historické, apod.) a z České archivní společnosti. Jmenovaných bude celkem 15 členů – ti by se měli pravidelně scházet, řešit koncepci oboru a navrhopvat změny. VAR by měla právo zřizovat subkomise, komise, týmy a možnost oslovovat ostatní instituce a odborníky. Snahou je komplexně racionalizovat poradní činnost pro archivnictví. Současné složení VAR by mělo dne návrhu D. Doležala ukončit svoji činnost vydáním nového statutu a jednacího řádu.

Diskuze k návrhům:

V. Ledvinka podotkl, že nový jednací řád a statut znamenají zlepšení fungování VAR a vrací se tak původní idea při založení VAR v roce 1956, kdy se jednalo o grémium osobností. Od roku 2005 podle něho již ztratila váhu, prestiž i autoritu. S navrhovanými dokumenty souhlasí.

P. Cajthaml souhlasí s pestrostí složení VAR. Navrhuje však zajistit kvórum nominantů napříč archivy. Dle vyjádření D. Doležala to však nezajistí akceschopnost VAR – má se jednat o grémium odborníků nehledě na to, z jakého archivu pocházejí.

M. Ryantová nemá výhrady, ale v dokumentech postrádá, že VAR zahrnuje všechny typy archivů a navrhuje tak dokumenty doplnit.

B. Kaňák se dotazoval, zda se jedná o posílení iniciativy VAR nebo se stále jedná o poradní orgán ministra.

M. Ďurovič se přimluvil, aby se ve čl. 2, bodu 3 c) doplnilo vedle vzdělávání archivářů i vzdělávání restaurátorů. Navrhuje, aby se zapojily i školy, kde se vyučuje restaurování konzervace archiválií.

K. Halla zastupující Českou archivní společnost uvedl, že se zde naskýtá prostor, který by ČAS zaplnila ve svých návrzích na kandidáty do VAR. Oceňuje stručnost a věcnost statutu a jednacího řádu.

V. Opěla rovněž navrhuje, aby byla pozornost věnována i vysokým školám, kde se vyučuje konzervace a restaurování.

V. Vaněk navrhuje doplnit termín „péče o archiválie“.

B. Kaňák oceňuje, že se doplnila možnost o svolání VAR jejími 5 členy.

V. Vaněk zvažuje, aby se doplnil paragraf k jednání pracovních skupin, což P. Vokáč rozporuje a navrhuje, aby si jednotlivé skupiny sestavily svůj jednací řád, je-li to potřeba.

Doplnění statutu:

čl. 1 – vyjádřit nadřezornost

čl. 2, odst. 3 – doplnit související profese

čl. 3, odst. 4 – precizovat studijní programy

Vědecká archivní rada vyslovuje jednomyslný souhlas s Jednacími řády Vědecké archivní rady a se Statutem Vědecké archivní rady ve znění pozměňovacích návrhů.

2. NÁVRH A ROZPRACOVÁNÍ METOD KE SNÍŽENÍ PŘÍLIVU ARCHIVÁLIÍ

Za nepřítomného J. Úlovce přednesl jeho teze M. Severa a sdělil, že se téma přesune na další jednání VAR. Přesto se nad tématem diskutovalo.

Teze J. Úlovce: Principy: omezení pravomocí archiváře při jeho rozhodování o výběru archiválií stanovením závazných typů dokumentů se skartačním znakem „A“ a vypouštěním skartačních znaků „V“ a „S“, což je realizovatelné u vybraných druhů původců dokumentů. Tvorba vzorových spisových a skartačních plánů pro velké původce s orientací na agendy, nikoliv na dokumenty. Pečlivé prověření kvality již převzatých archiválií a v té souvislosti možnost prolomení roku 1850 jako mezníku, který byl vzhledem k ustanovení § 44 písm. t) AZ stejně již fakticky prolomen. Zjednodušení přehodnocování archiválií, které by schvalovaly samotné archivy bez nutnosti obracet se na MV. Průzkum možného využití metody vzorkování v širším měřítku.

Diskuze:

D. Doležal souhlasí s návrhy a jednáním o novém archivním zákoně. Rozvířil debatu tezí o dichotomii dokumentu a informace a zmínil, že nám jde především o informaci. Ocenil, že se začíná mluvit o systémech správy dokumentů, nikoliv jen o spisové službě.

R. Pokorný navrhl, aby se rozpracovaly metodiky pro zpracování jednotlivých archivních souborů, kdy bude jasné, co vnitřně proskartovat.

K. Šimůnková připomněla, že nám chybí legislativa k digitálním dokumentům a vnitřní skartaci.

V. Vaněk navrhl řešit výzkum v této oblasti projekty s univerzitami a archivy, které jsou výzkumnými organizacemi.

V. Ledvinka souhlasí s tím, aby téma bylo odloženo na další jednání a připravila se pracovní skupina, která bude tento problém řešit. Nesouhlasí s tezí, že bychom měli informaci odpoutat od nosiče, mohlo by dojít k desinformacím při interpretacích pramene.

R. Pokorný připomněl rozdíl mezi analogem a digitálem v souvislosti se samotnou informací a metadaty.

K. Šimůnková upozornila na moderní definici dokumentu a také na riziko, že ostatní legislativa bude novelizována a tím AZ zeslábné vedle ostatních předpisů.

I. Wintrová na příkladu Archivu ČT poukázala na specifické problémy, kdy mají velký příliv digitálních dat. Roste digitál a snižuje se přísun analogových dokumentů.

R. Pokorný uvedl, že by se měla definovat informace a její důvěryhodnost.

B. Kaňák se zamyslel nad pojmem *informace*, což je filosofická otázka, kdy osvobodit čistě informaci považuje za spekulativní.

V. Ledvinka navrhuje redefinovat pojem dokument, například ve vztahu k celostátním registrům.

R. Pokorný věří, že se podaří najít pojem a definici dokumentu.

K. Šimůnková uvažuje o problematičnosti tématu; nemůžeme dokument odtrhnout od základny a jeho samotná důvěryhodnost je obří téma – budeme schopni určit, co je důvěryhodné pro nás, co pro historiky, co pro správní úřady? Pak je také problém s evropskými nařízeními, která musí být aplikována.

R. Pokorný připomíná prvotní a druhotný význam dokumentu.

K. Šimůnková informovala přítomné o jednání o novele IDAS; kdy by mohlo platit, že důvěryhodný dokument musí být opečetěný a udržovaný. V Bruselu chybí lobbying za paměťové instituce a přednost dostávají jiné korporace.

D. Doležal uvedl, že zapojení českých archivů v zahraničních vodách je velmi malé, což je pro nás docela nevýhoda.

Z. Martínek na příkladu výběru archiválií soudní provenience připomněl, že v některých případech mají větší trvalou informační relevanci jiné části spisu než vlastní rozsudek, jinde naopak tvoří formální struktura spisu nepominutelný právní či jiný kontext obsažených informací.

K. Šimůnková na příkladu Národního archivu, který zastupuje ČR v DLM fóru uvedla, že se podařilo prosadit i české řešení na evropské úrovni.

K tématu je možné použít článek Mikuláše Čtvrtníka, *Epocha archivního ničení? Destrukce archivních dokumentů jako téma archivní metodologie*, Archivní časopis 65, 2015, s. 341nn.

VAR doporučuje toto téma rozvíjet na dalším zasedání, předem budou rozeslány materiály J. Úlovce.

3. PROBLEMATIKA TZV. HIERARCHICKÝCH PŮVODCŮ A ROZDĚLENÍ PŘEDARCHIVNÍ PÉČE A S TÍM SOUVISEJÍCÍ PROVENIENČNÍ PRINCIP (K. ŠIMŮNKOVÁ A R. POKORNÝ)

K. Šimůnková a R. Pokorný shrnuli v prezentaci problematiku přenesení působnosti v předarchivní péči u původců se složitou organizační strukturou a její důsledky. Cílem by mělo být sjednocení postupů u Národního archivu a oblastních archivů v předarchivní péči (například jednotné vydávání trvalých skartačních souhlasů) a pak v oblasti kontrol. Více viz *příloha č. 2*.

4. NÁVRHY NA NOMINACE ARCHIVÁLIÍ DO SEZNAMU PAMĚŤ SVĚTA UNESCO (P. ŠIMŮNEK)

Vědecká archivní rada byla informována o výzvě směřované na archivy na poradě ředitelů archivů v Příbyslavi, aby nominovaly své archiválie do seznamu Paměť světa UNESCO. Informace o podaných přihláškách a o těch uvažovaných v *příloze č. 3*.

Zapsal:

Mgr. Michal Severa, v Praze 20. prosince 2022